

5991

ACC. N:R.

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Burt Wallin.*
 Härad: *Järrestad.* Adress: *Vallby Hammenhöj.*
 Socken: *Vallby.* Berättat av: *fru Johanna Restow, f. Mårtensson.*
 Uppteckningsår: *1939.* Född år *1867* i *Vallby.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mårtensson.
Slivarp 4.

Linet och ärets första dödsfall. 1.

Lytten. 2 - 14.

Noak skytt. 15.

Skriv endast på denna sida!

15 sid.

ACC. N:R. 5991

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Linnet och ärets första dödsfall.

Om den förste, som dog på året i en försam-
 ling, var en äldre person, blev det långt lin.
 Men om det var ett barn, som dog först,
 blev linet kort.

Detta är innebörden i ett gammalt uttryck,
 som var brukligt för i Västergötland:

"En lång 'gen-fär' (= 'gen-fär' = stor män-
 niska, äldre person) ger långt lin."

Samt motsatsen:

"En kort 'gen-fär' ger kort lin."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5991**

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

Lytte.

Den sjukdom, som barnet åsamkats genom moderns frivillande, kallades "bult".

"Kite-knortar."

Om en krita står öppen och en havande kvinna står lutad däröfver och samtidigt har mat i munnen och luggar, får barnet "kite-knortar." Det blir blå, stora bölder, som sitta under skinnet. Man på skinnet blir det bara en liten "knast."

Ett sådant lyde botades genom att modern tog barnet och lade det naket i kistan, stängde locket och satte sig på det, ~~men~~

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5991**

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

Medan hon satt på locket, skulle hon äta,
"bara bröd o lite vitt fyll". Hon skulle äta
3 gånger. Först skulle hon äta bitet och vänta.
Sedan skulle hon göra ett kort uppehåll för att
så åter äta. Det skulle upprepas så (ätningen)
3 gånger. Barnet skulle hela tiden ligga i kis-
kan, och modern skulle hela tiden vara lytt.
Sedan skulle hon ta upp barnet, varefter böt-
terna skulle försvinna.

Berättaren hade en syster, som hade så-
dana höjder. Barnet skrek mycket, och mo-
dern kunde inte förstå varför. Så tog hon
av det naket och såg, att det hade sådana
höjder ~~under~~ i armhålorna. Hon kunde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5991

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

litt bodemedlet och beslutat föröka det. Men hon gjorde fel. Hon satte sig inte på kvistan utan ställde sig på golvet och lutade sig bara baklänges mot den. Men huron hjälpte inte. Hon talade om det för en gammal gumma, och denna sade: "Det har inte hjälpt, därför att du har gjort fel. Det räcker inte med att sitta lutad över kvistan, utan du ska sitta på den." Hon gjorde det, och då hjälpte det.

Genom eldsvåda.

Om en kvinna, medan hon bär sitt barn, ser en eldsvåda, får barnet utslag.

För att bota detta skall modern få brända

Skriv endast på denna sida!

5991

ACC. N.R.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

bräkitar från en annan ellsvada - inte från
en yris eller dylikt, ty det går inte - och
lägga i vatten, tagit från ett rinnande vat-
tendrag, och koka vattent. Sedan skall hon
tvätta barnet med vattent 3 gånger, näml-
igen en torsdag, den följande söndagen och
den följande torsdagen. Eller också skall hon
tvätta med tvättningen en söndag samt sedan
tvätta barnet den följande torsdagen och sön-
dagen. Sedan skall hon slä ut vattent, där
hon tagit det. Vattent skall tagas motströms
och sedan slä ut med strömmen. Under
proceduren med vattenhämtningen, kokningen,
tvättningen och vattenutkastningen skall

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

modern vara lytt.

Genom blockringning.

Det var farligt för en havande kvinna att gå in på kyrkogården och torka skorna på kyrkogårdsgrässet, medan blockorna ringde. Barnet fick då dåliga ben. Benen blevo van-
skapta.

Likasa var det farligt att gå genom "le'-ana" (= lederna, kyrkogårdsgrindarna), medan sammanringningen pågick. Eftersom det gällde att gå rakta och högsidligt på kyrk-
backen in i kyrkan, var det lätt att hon under gången kom att gå i rakt med bloc-

ACC. NR. **5991**

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

horna och vaggas med kroppen. Barnet fick då
en vaggande gång. I Salsarp bodde en kvinna,
som hade en sådan gång. Hennes moder hade
varit oförviktig nog att gå in i kökaren, me-
dan sammanringningen pågick, och kom-
mit att gå i takt med klockorna samt vag-
gat.

Genom fallande punkt.

Om en havande kvinna går under ett
punktträd och ett plomman, hörs här eller
dylikt faller ned på henne och hon tar på
sig med handen, får barnet ett lyfte på
motsvarande ställe, där punkten träffade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5991

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

modern. Men fatter prutten och modern inde
tar för sig, blir det inget byte.

På Blommingsholms var en inspektör, som
hette Ludvig Holst. Hans fru hade berättat, att
en gång, medan frun var på ett av sina barn,
hade de uttröt och ymnat tillsammans, då in-
spektören helt plötsligt tog ett plommor och
slog frun rakt i pannan. Hon blev rädd
och tog sig för pannan med handen och
sade: "Men Ludvig, vad gör du?" När barnet
föddes, hade det en utmärkt i pannan på nat-
varande ställe, där plommor träffat
modern. Det var bara skapet, som satt fast.
Det andra, som bitade ett plommor, hängde

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5991

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

löst och dimglade. De hade en dotter, som var
bort utvärd.

Hon i vanliga fall botades sådant lyte med
att modern tog samma sorts bär och kra-
made saften ur och tvättade barnet 3 gång-
er med saften på märket. Under tiden hon
gjorde detta, skulle hon vara lytt.

Genom huggkubbe.

Om hon satte sig på en stubbe, där man
huggit ned t. dyl. så att ytan var snar av
hugg, fick barnet fullt med sa i skjärten,
ett för varje hugg.

Det botades med att modern högg "träpiger"

ACC. N:R. **5991**

Landskap: Upptecknat av:
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

av kudden och höll den i vatten, som tagits
 motströms, samt därefter tvättade barnet
 3 gånger: en torsdag, följande söndag och tors-
 dag, eller en ~~tors~~ söndag, följande torsdag
 och söndag. Sedan skulle vattnet slås ut, där
 det tagits, men med skömmen. Under hela
 proceduren skulle modern vara borta.

Gunnar torkbuvund.

Om hon ätit torkbuvund, fick barnet
 tork på tungan. Som botemedel användes
 tungan av en annan tork.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5991

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

//

Genom hane.

Om hon sett en hane, fick barnet "har-läpp."

Fittel.

Om barnet var fött med fittel på halsen
och det inte ville gå bort, skulle barnet vänta
ett helt dygn från rotredningen till följande
dags rotredning. Sedan fick han äta igen.

Genom att smaka på maten.

Om en havande kvinna, medan hon rö-
de i maten på grisen, tog av maten i ~~en~~
skven och födde den till munnen för att
smaka, kom barnet att säga.

Skriv endast på denna sida!

5991

ACC. N:R.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12.

Det betades därigenom, att när modern kokade mat, hon tog staven, sedan den blivit lite varm, och slötte 3 gånger på barnets mun.

Genom degiga fingrar.

Om en havande kvinna höll på att baka och hon med degiga fingrar gick till ugnen, gick barnet rullor. De kunde uppträda var som helst.

För att kunna bota detta lyfte behövde modern hjälps av en annan kvinna.

Modern skulle först röra ihop mjöl och vatten till en deg. När hon rört i den, tillts

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5991**

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

hon blivit "base" (= degig) om händerna, skulle hon tvätta händerna i vatten. Under tiden skulle hjälperinnan ha eldat upp i ugnen utan att modern sett på medan hon tände elden. När elden brann klart i ugnen, skulle modern ta barnet, som var nakt, och med ögonen riktade mot elden gå fram till ugnen, där hjälperinnan nära ugnsdörren placerat karet med det vatten, var modern tvättat sina degiga händer. Så skulle modern tvätta barnet i vattnet. Sedan skulle hon med barnet gå baklänges från ~~elden~~ ugnen, hela tiden seende på elden. Men liksom hon inte fått se på när elden tändes, fick hon

Skriv endast på denna sida!

5991

ACC. N:R.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

vide 12 på när den släcktes. Under hela pro-
ceduren skulle båda kvinnorna vara kyssa.
Hela proceduren ägde rum 3 gånger; en mån-
dag samt följande torsdag och söndag; eller
och en torsdag och följande söndag och tors-
dag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

5991

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Curt Wallin

Härad:

Länneby

Adress:

Wallby

Socken:

Vallby

Berättat av:

Jen. Johanna Perslow

Uppteckningsår:

1939

Född år

1867

i

Wallby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 15.

Noak skytt.

När vi var barn, hörde vi ibland, att det kom något i luften, som gnydde. Vi blev rädda och sade: "Hj, va' ä' dä?" Då sade de gamla: "Dä' ä' Noak, som ä' ute med våra hundar."